

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อการศึกษาาระดับสภาพแวดล้อมในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงาน รวมถึงศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความเครียดในการทำงาน ตลอดจนศึกษาปัจจัยพยากรณ์ที่สามารถร่วมกันทำนายความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการโรงงานพระประแดง บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) จำนวน 273 คน ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2548 ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมี ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงาน ลักษณะการเข้างาน และสายงานที่สังกัด เป็นแบบเติมข้อความและตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2547) มีจำนวนคำถามทั้งสิ้น 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากแนวคิดของ Walton (1979, cited in Drafke and Kossen, 2002: 308–309; อ้างถึงใน เชื้อวชาญ, 2530: 120–121) ซึ่งแบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ

คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิทธิของพนักงาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านลักษณะงานที่ให้ประโยชน์กับสังคม มีข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 33 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานที่ผู้วิจัยแปลและดัดแปลงจากแบบสำรวจความเครียดในการทำงานของ (Job Stress Survey) ของ Spielberger (1992) มีข้อคำถามทั้งสิ้น 27 ข้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามผ่านทางสายงานบริหารบุคคลให้แจกกับพนักงานระดับปฏิบัติการโรงงานพระประแดง บริษัท ไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) จำนวน 182 คน ได้รับกลับคืน 176 ฉบับ แล้วทำการตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้ 160 ฉบับ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่สมบูรณ์ จำนวน 160 ฉบับ มาวิเคราะห์ตามกระบวนการสถิติที่กำหนดไว้ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 89 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 สถานภาพสมรส/หย่าร้าง/หม้าย คิดเป็นร้อยละ 66 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช. หรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 54 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29 มีระยะเวลาในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37 ลักษณะการเข้างานแบบเช้ากะ คิดเป็นร้อยละ 51 และโดยส่วนใหญ่สังกัดสายงานการผลิตซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47

พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงาน และสายงานที่สังกัดต่างกัน พบว่ามีความ

เครียดในการทำงานไม่แตกต่างกัน แต่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการเข้างานต่างกัน พบว่ามีความเครียดในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.62 รองลงมาคือสภาพแวดล้อมในการทำงานในระดับไม่ดี คิดเป็นร้อยละ 35.63 และสภาพแวดล้อมในการทำงานดี คิดเป็นร้อยละ 8.75 และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 82.5 รองลงมาคือคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 15 และคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 2.5 โดยคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.62 และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 3.03

คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิทธิของพนักงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านลักษณะงานที่ให้ประโยชน์กับสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการทำงานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่โดยรวมแล้วคุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีส่วนใหญ่มีความเครียดในการทำงานในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.1 ความเครียดในการทำงานในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 23.1 และความเครียดในการทำงานในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 8.8

5. พบว่าตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการเข้างาน สามารถร่วมกัน

พยากรณ์ความเครียดในการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 31.6 และสามารถสร้างสมการทำนายคะแนนค่ามาตรฐานได้ดังนี้

ความเครียดในการทำงาน = -0.201 (คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ) $- 0.234$ (คุณภาพชีวิตการทำงานด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน) $- 0.244$ (สภาพแวดล้อมในการทำงาน) $- 0.261$ (ปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการเข้างาน)

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นข้อเสนอแนะได้ 2 ประการ คือข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็นที่ได้จากการทำวิจัยดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านลักษณะการทำงานแบบเข้ากะมีความเครียดในการทำงานมากกว่าไม่เข้ากะ และสามารถเป็นตัวพยากรณ์ความเครียดในการทำงานได้ ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณาการกำหนดตารางเวลาในการเข้างานให้มีความยืดหยุ่น และปรับเวลาในการเข้ากะใหม่โดยให้แต่ละกะมีความยาวนานมากขึ้น เช่น เปลี่ยนกะทุก ๆ 2 สัปดาห์ เพื่อให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีสามารถปรับสภาพร่างกายและเวลาพักผ่อนได้ดีขึ้น และช่วงฤดูขายซึ่งมีลูกค้ามารับสินค้าที่โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีจำนวนมาก บริษัทควรจ้างพนักงานชั่วคราวเพิ่มขึ้นแทนการให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีทำงานล่วงเวลาหรือทำงานติดกัน 2 กะ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้าทางร่างกายเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มให้ความเครียดในการทำงานสูงขึ้นได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงาน และสามารถเป็นตัวพยากรณ์ความเครียดในการทำงานได้ ซึ่งผู้บริหารควรหาแนวทางแก้ไข โดยนอกจากจัดให้มีอุปกรณ์ป้องกันเสียงและป้องกันฝุ่น มีระบบระบายอากาศที่มี

ประสิทธิภาพแล้ว ควรณรงค์หรืออบรมให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีตระหนักถึงประโยชน์และความปลอดภัยของการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น และดูแลให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีที่ปฏิบัติงานใช้อุปกรณ์ป้องกันขณะปฏิบัติตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลให้ความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีลดลงได้

3. จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงในการทำงาน ด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของ ด้านสิทธิของพนักงาน และด้านลักษณะงานที่ให้ประโยชน์กับสังคม มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมี และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงานสามารถเป็นปัจจัยพยากรณ์ความเครียดในการทำงานได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดีขึ้นได้โดย

3.1 บริษัทควรนำระบบ ISO 14001 และระบบ ISO 18000 มาใช้ ซึ่งระบบ ISO 14001 จะเกี่ยวข้องกับการดูแลสภาพแวดล้อมภายในโรงงานให้มีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน และบริษัทควรจัดงบประมาณเพื่อซ่อมแซมโครงสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่ชำรุดให้มีสภาพปลอดภัยต่อการทำงาน ส่วนระบบ ISO 18000 จะเกี่ยวข้องกับการป้องกันอัคคีภัย เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยเคมีล้วนเป็นวัตถุอันตรายสามารถติดไฟง่าย บริษัทจึงควรจัดสถานที่จัดเก็บวัตถุดิบให้มีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน นอกจากนี้โรงงานควรกำหนดให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านความปลอดภัยด้านอาชีวอนามัยอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีความมั่นใจในการทำงาน และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งหากพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้ปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพมากขึ้นก็必将มีความเครียดในการทำงานลดลงได้

3.2 บริษัทควรเปิดโอกาสและสนับสนุนให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน ไม่ใช่ให้ฝึกอบรมตามหัวข้อที่กฎหมายหรือหน่วยงานราชการกำหนดเท่านั้น และบริษัทควรให้พนักงานได้รับการอบรมเพื่อการพัฒนาอาชีพ เช่น การอบรมภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารระดับสูง ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและเพิ่มความมั่นใจในการทำงานให้แก่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้

3.3 บริษัทควรเปิดโอกาสให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้นได้

ปรับวุฒิการศึกษา และปรับโครงสร้างภายในหน่วยงานใหม่เพื่อเปิดโอกาสให้พนักงาน
โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งที่มากขึ้น

3.4 การกระจายหุ้นบางส่วนให้แก่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีอาจทำให้พนักงาน
โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีความกระตือรือร้นและตั้งใจทำงานมากขึ้น เพราะเป็นการทำงานเพื่อบริษัท
ของตน ซึ่งหากบริษัทมีผลประกอบการดีพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีก็จะรับเงินปันผลเป็นการ
ตอบแทนด้วย ในส่วนกิจกรรมต่าง ๆ ที่บริษัทได้จัดขึ้น เช่น การประกวดกิจกรรม 5 ส. KAIZEN
และการให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีร่วมกันหาวิธีการที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตของบริษัทและ
ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม และมอบรางวัลเป็นขวัญกำลังใจให้แก่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมี
ก็เป็นกิจกรรมที่ดีที่บริษัทควรจัดให้มีกิจกรรมเหล่านี้อยู่เสมอ เพราะเป็นการส่งเสริมให้พนักงาน
โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม เกิดการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้พนักงาน
โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนร่วมงานมากขึ้น นอกจากนี้การหมุนเวียนงาน
(Job Rotation) โดยให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยต่างกะมาทำหน้าที่สลับเปลี่ยนกันยังสามารถสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างพนักงานที่ทำงานต่างกะให้เพิ่มขึ้นได้อีกวิธีหนึ่งด้วย

3.5 การให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้รับสิทธิต่าง ๆ จากบริษัทเท่าเทียมกันอย่าง
แท้จริงจะทำให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสิทธิของพนักงานสูงขึ้น
เช่น ในการสนับสนุนทุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น บริษัทไม่ควรให้สิทธิเฉพาะระดับปริญญา
โท และจำกัดจำนวนเพียงปีละ 2 ทุน เท่านั้น แต่ควรพิจารณาสนับสนุนให้พนักงานได้ศึกษาต่อใน
ระดับปริญญาตรีด้วย โดยเฉพาะหากสาขาวิชาที่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีต้องการศึกษานั้น
สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่บริษัทได้ก็ควรให้สิทธินั้นแก่พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีด้วย

3.6 การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของบริษัทสู่สาธารณชน เช่นสร้างโรงเรียนในชนบท
สนับสนุนให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้อง ถูกอัตรา ถูกเวลา และถูกวิธี เพื่อก่อให้เกิดการทำ
การเกษตรแบบยั่งยืน และการที่บริษัทจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงสภาพอาคารสถานที่ภายใน
โรงงานให้มีความปลอดภัย สะอาด สวยงาม ยังเป็นการเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่บริษัท และมี
ส่วนสนับสนุนให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีความภาคภูมิใจในองค์กรมากขึ้นกล้าที่จะบอกกับ
คนอื่น ๆ ว่าทำงานในองค์กรแห่งนี้

4. จากผลการวิจัยพบว่า พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีความเครียดในการทำงานอยู่ใน
ระดับปานกลาง และคุณภาพชีวิตการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ
ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และปัจจัย

ส่วนบุคคลด้านลักษณะการทำงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดในการทำงานของ พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีได้ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและเร่งแก้ไขปัญหาด้าน กายภาพ และด้านจิตใจ การป้องกันไม่ให้ความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงงานผลิต ปุ๋ยเคมีเกิดในระดับที่สูงขึ้น อันจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงและก่อให้เกิดความ เสียหายต่อองค์กรได้ โดยทั้งบริษัทและพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีต้องร่วมมือกัน เช่น บริษัท จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมสถานที่ทำงานที่เก่าช้ำรุดให้มีความปลอดภัยเสมอ ซึ่ง นอกจากจะทำให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยรู้สึกปลอดภัยในการทำงานแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทด้วย ส่วนพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีก็ช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อมใน การทำงานหากพบว่ามีจุดไหนที่ชำรุดก็แจ้งให้บริษัททราบเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งปฏิบัติ ตามข้อกำหนดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ก็เพื่อความปลอดภัยในการทำงานของ ตัวพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีเอง นอกจากนี้บริษัทควรสนับสนุนให้พนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมี ได้มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานมากขึ้น เช่น ปรับโครงสร้างองค์กรใหม่เพื่อให้พนักงาน โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีมีโอกาสเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งมากขึ้น ส่วนพนักงานโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีก็ต้อง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ใช้ความสามารถในการทำงานให้เต็มที่ หากความรู้เกี่ยวข้องการ งานของตนเองโดยตรงรวมทั้งความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเสมอ เพื่อให้มีความพร้อมเหมาะสม กับตำแหน่งที่สูงขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานด้านอื่น ๆ เช่น วัฒนธรรม องค์กร การควบคุมบริษัท พฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัย ความเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานโรงงานผลิต ปุ๋ยเคมีในระดับอื่น ๆ นอกจากระดับปฏิบัติการ ศึกษาความเครียดในการทำงานของพนักงาน โรงงานผลิตปุ๋ยเคมีแห่งอื่นของบริษัท และพนักงานประจำสำนักงานใหญ่ รวมทั้งเปรียบเทียบ ความเครียดในการทำงานพนักงานที่ทำงานในโรงงานปุ๋ยเคมีอื่น ๆ ของบริษัท และพนักงาน ประจำสำนักงานใหญ่ด้วย
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเครียดในการทำงานกับกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมผลิตสารเคมี อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ อุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น เพื่อดูว่ามีความ สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้เพียงใด